

## Grundlagsutskottet

**Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, vallagen och 10 § i lagen om medborgarinitiativ**

### INLEDNING

#### *Remiss*

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, vallagen och 10 § i lagen om medborgarinitiativ (RP 190/2024 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för betänkande och till revisionsutskottet för utlåtande.

#### *Utlåtande*

Följande utlåtande har lämnats i ärendet:

- revisionsutskottet ReUU 1/2025 rd

#### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Elina Rissanen, justitieministeriet
- biträdande professor Anu Mutanen
- professor Olli Mäenpää
- minister Lauri Tarasti.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- dataombudsmannens byrå
- direktör Markku Jokisipilä, centret för riksdagsforskning vid Åbo universitet
- Centern i Finland r.p.
- Vänsterförbundet r.p.
- Gröna förbundet r.p.

### PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, vallagen och lagen om medborgarinitiativ ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2025.

## Betänkande GrUB 3/2025 rd

I propositionen ingår ett avsnitt om lagförslagets förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning. Regeringen anser att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

### UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) I propositionen föreslås det ändringar i lagen om kandidaters valfinansiering (nedan valfinansieringslagen) och partilagen. Ändringarna förtydligar och preciserar den nuvarande regleringen och ökar därmed öppenheten och transparensen i val- och partifinansieringen. I vallagen föreslås en ändring genom vilken partiernas obligatoriska medlemsomröstning vid riksdagsval slopas. Det föreslås dessutom att det i lagen görs vissa tekniska preciseringar. Enligt förslaget ändras lagen om medborgarinitiativ så att ett europeiskt medborgarinitiativ kan stödjas av en finsk medborgare som har fyllt 16 år.

(2) Grundlagsutskottet anser att ändringarna behövs och fyller sitt syfte. Utskottet föreslår att lagförslaget godkänns med de ändringar som anges nedan.

#### *Valfinansieringslagen*

(3) I valfinansieringslagen finns flera bestämmelser om så kallade redovisningsgränser. Enligt 6 § 2 mom. i valfinansieringslagen ska till exempel varje enskilt bidrag och dess givare redovisas separat, om bidragets värde är minst 800 euro vid kommunalval, eller minst 1 500 euro vid riksdagsval, presidentval, välfärdsområdesval eller Europaparlamentsval. I den nu aktuella propositionen föreslås det att bestämmelsen flyttas delvis ändrad till den nya 6 a §. Regeringen föreslår dock inga ändringar i gränserna för när bidrag ska redovisas.

(4) De gällande redovisningsgränserna i valfinansieringslagen har förblivit oförändrade sedan lagen stiftades 2009. När man utifrån Statistikcentralens tabell över poängen för levnadskostnadsindex (<https://stat.fi/tilasto/khi#tables>) från 2009 till utgången av 2024 räknar ut ett värde på de redovisningsgränser som anges i valfinansieringslagen, är den indexkorrigerade gränsen 1 078,38 euro i kommunalvalet och 2 022,0 euro i övriga val. Skillnaden mellan dessa värden och bestämmelserna i valfinansieringslagen kan anses vara rätt så betydande.

(5) Enligt propositionsmotiven till valfinansieringslagen bör man kontinuerligt genom undersökningar följa hur redovisningsgränserna fungerar, också med tanke på att penningvärdet förändras (RP 13/2009 rd, s. 24/I). Grundlagsutskottet ansåg i sitt betänkande om den lag om anmälan av kandidaters valfinansiering som föregick den gällande valfinansieringslagen att det var motiverat att lagens bestämmelser om exempelvis anmälan av enskilt stöd vid behov preciseras senare, när erfarenheter av tillämpningen finns att tillgå (GrUB 8/2000 rd, s. 2). Det var enligt utskottet särskilt viktigt att hålla ögonen på hur beloppsgränserna fungerar med hänsyn till lagens syfte.

(6) Grundlagsutskottet anser i ljuset av utskottets tidigare ståndpunkt att det är motiverat att justera gränserna för anmälan så att de motsvarar de ökande levnadskostnaderna. Det reella värdet av redovisningsgränserna förblir efter ändringarna oförändrat i förhållande till de gränser som fastställdes 2009. För tydlighetens skull bör redovisningsgränserna avrundas så att anmälningsgrän-

## Betänkande GrUB 3/2025 rd

sen vid kommunalval blir 1 100 euro och vid andra val 2 000 euro. I enlighet med detta föreslår grundlagsutskottet att 6 § 2 mom. samt 6 a § 1 mom. och 4 mom. i lagförslag 1 ändras så att de motsvarar dessa värden. Dessutom föreslår utskottet att gränserna i 4 § 5 mom. i den gällande valfinansieringslagen ändras på samma sätt.

(7) En redovisningsskyldig som samtidigt varit kandidat i både välfärdsområdesval och kommunalval ska enligt 6 § 6 mom. i valfinansieringslagen lämna en gemensam redovisning med uppgifter om valfinansieringen för bägge valen. I fråga om bidrag som ska redovisas separat i en sådan redovisning iakttas vad som 2 mom. föreskrivs om kommunalval. I propositionen flyttas bestämmelsen delvis ändrad till 6 § 3 mom. Revisionsutskottet påpekar i sitt utlåtande om propositionen att enhetliga nedre gränser för redovisningsskyldigheten minskar risken för missförstånd och bidrar till att förtydliga situationen. Grundlagsutskottet anser att det särskilt för att undvika missförstånd och andra problem är motiverat att ändra det föreslagna 6 § 3 mom. i lagförslag 1 så att samma redovisningsgräns som vid välfärdsområdesval tillämpas på kandidater som kandiderar både i välfärdsområdesval och kommunalval.

### *Partilagen*

(8) Det föreskrivs om flera redovisningsgränser också i den gällande partilagen. Grundlagsutskottet anser det motiverat att göra motsvarande justering av redovisningsgränserna också i partilagen. Utskottet föreslår därför att 8 c § 1 mom., 8 d § 1 mom. och 9 b § 4 mom. i lagförslag 2 och 8 b § 5 mom. samt 9 b § 2 mom. och 3 mom. i den gällande partilagen ändras.

### *Vallagen*

(9) Det föreslås att 112 § i vallagen ändras så att medlemsomröstningen inte längre är obligatorisk. Avsikten är enligt propositionen (s. 25) att medlemsomröstningen även i fortsättningen ska vara huvudregeln, och därför innehåller 113—118 § bestämmelser om förfarandet vid medlemsomröstning.

(10) Genom ändringen görs enligt propositionen (s. 25) bestämmelserna om medlemsomröstning flexibla och partiernas stadgar ges större vikt vid kandidatuppställningen. Justitieministeriet går vid granskningen av stadgarna igenom att partiernas beslutsfattande är demokratiskt, i samband med att partiet ska registreras i partiregistret eller när en stadgeändring ska godkännas.

(11) Grundlagsutskottet anser att den föreslagna ändringen behövs och ger ökad flexibilitet i partiernas interna organisation. Utskottet anser det emellertid viktigt att medlemmarnas demokratiska inflytande i övrigt säkerställs i partiets stadgar. I det sammanhanget är justitieministeriets granskning av stadgarna för av stor vikt.

## DETALJMOTIVERING

### 1. Lagen om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering

**Ingressen.** Eftersom utskottet föreslår att 4 § ändras måste också ingressen ändras.

## Betänkande GrUB 3/2025 rd

**4 §. Begränsningar i fråga om kandidaters valfinansiering.** I 5 mom. föreslås en ändring som framgår närmare av övervägandena ovan.

**6 §. Huvudsakligt innehåll i redovisningen av valfinansieringen.** I 2 och 3 mom. föreslås ändringar som framgår närmare av övervägandena ovan.

**6 a §. Särskilt innehåll i redovisningen av valfinansieringen.** I 1 och 4 mom. föreslås ändringar som framgår närmare av övervägandena ovan.

### **2. Lagen om ändring av partilagen**

**Ingressen.** Till följd av ändringen av 8 b och 9 b § måste också ingressen ändras.

**8 b §. Begränsningar i fråga om bidrag.** I 5 mom. föreslås en ändring som framgår närmare av övervägandena ovan.

**8 c §. Aktuell redovisning av bidrag.** I 1 mom. föreslås en ändring som framgår närmare av övervägandena ovan.

**8 d §. Aktuell redovisning av lån som tagits upp.** I 1 mom. föreslås en ändring som framgår närmare av övervägandena ovan.

**9 b §. Uppgifter som ska redovisas om kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen.** I 2, 3 och 4 mom. föreslås ändringar som framgår närmare av övervägandena ovan.

### **FÖRSLAG TILL BESLUT**

Grundlagsutskottets förslag till beslut:

*Riksdagen godkänner lagförslag 3 och 4 i proposition RP 190/2024 rd utan ändringar.*

*Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 190/2024 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)*

1.

## Lag

### om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) 4 § 5 mom. och 6 §,  
*sådana de lyder, 4 § 5 mom. i lag 651/2021 samt 6 § i sin svenska språkdräkt i lagarna 684/2010*  
och 651/2021 och i sin finska språkdräkt i lagarna 1689/2015 och 651/2021, samt  
*fogas* till lagen en ny 6 a § som följer:

4 § (Ny)

#### *Begränsningar i fråga om kandidaters valfinansiering*

---

En kandidat, en kandidats stödgrupp och någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten ska se till att det av sådan avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen eller är avsedd att stödja den framgår vem som betalar reklamen. Namnet på en enskild person får dock inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av den reklam som personen betalat för är mindre än 1 100 euro vid kommunalval eller mindre än 2 000 euro vid riksdagsval, presidentval, välfärdsområdesval eller Europaparlamentsval.

6 §

#### *Huvudsakligt innehåll i redovisningen av valfinansieringen*

En redovisning ska innehålla följande:

- 1) omnämnande av vilket val det är fråga om,
- 2) kandidats namn, titel, yrke eller uppdrag, det parti som ställt upp kandidaten eller omnämnande av att kandidaten har varit kandidat för en valmansförening och vid riksdagsval den valkrets, vid välfärdsområdesval det välfärdsområde och vid kommunalval den kommun som kandidaten varit uppställd i,
- 3) kostnaderna för valkampanjen totalt samt specificerade enligt kostnaderna för valreklam i dagstidningar, gratistidningar och tidskrifter, radio, television, datanät och andra medier och för utomhusreklam, valtidningar, broschyrer och andra tryckalster, reklamplanering och valmöten samt övriga kostnader,

## Betänkande GrUB 3/2025 rd

4) valfinansieringen totalt samt specificerad enligt kandidatens egna medel, utestående fakturor vid redovisningstidpunkten och andra lån som kandidaten har tagit upp och samtliga bidrag till kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten, grupperade enligt bidrag från enskilda personer, företag, partiet, partiföreningar och andra givare,

5) andra uppgifter om valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjen som kandidaten anser behövliga.

En redovisningsskyldig vars valfinansiering vid kommunalval är mindre än 1 100 euro behöver dock inte lämna de uppgifter som avses i 1 mom. 3 och 4 punkten. Den redovisningsskyldige ska dock lämna en skriftlig försäkran om att valfinansieringen inte har överskridit den gräns som anges i detta moment.

En redovisningsskyldig som samtidigt varit kandidat i både välfärdsområdesval och kommunalval ska lämna en gemensam redovisning med uppgifter om valfinansieringen för bägge valen. I fråga om bidrag som ska redovisas separat i en sådan redovisning iakttas vad som i 6 a § 1 mom. föreskrivs om välfärdsområdesval.

### 6 a §

#### *Särskilt innehåll i redovisningen av valfinansieringen*

I redovisningen av valfinansieringen ska varje enskilt bidrag och dess givare redovisas separat, om bidragets värde är minst 1 100 euro vid kommunalval, eller minst 2 000 euro vid riksdagsval, presidentval, välfärdsområdesval eller Europaparlamentsval. Om detta bidrag har getts genom köp av specificerade varor eller tjänster, eller på motsvarande sätt mot vederlag, ska endast bidragets nettovärde redovisas separat. Om ett enskilt bidrag som ska redovisas separat innehåller ett bidrag som uppgår till minst ovannämnda belopp och förmedlas från en tredje part, ska mottagaren även redovisa uppgifter om vem som lämnat det förmedlade bidraget.

Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av det bidrag personen gett är mindre än de belopp som nämns i 1 mom.

Lån som tagits upp för att stödja kandidaten, de borgensförbindelser och tredjemanspanter som gäller lånen samt en plan för återbetalning av lånen ska också redovisas separat.

Om långivaren är någon annan än ett sådant kreditinstitut som avses i 1 kap. 7 § i kreditinstitutslagen (610/2014) och lånebeloppet vid kommunalval är minst 1 100 euro och vid andra val minst 2 000 euro, ska också långivaren uppges.

Om den valfinansiering som avses i 2 § 2 mom. överskrider kostnaderna för valkampanjen ska även överskottet från valfinansieringen redovisas. Om kandidaten har varken stödgrupp eller någon annan sammanslutning som avses 2 punkten i det momentet, eller om stödgruppen eller sammanslutningen inte är en juridisk person, överförs överskottet från valfinansieringen till kandidatens egna medel.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

## Lag

### om ändring av partilagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i partilagen (10/1969) 8 § 2 mom. 6 punkten, 8 b § 5 mom., rubriken för 8 c § och 8 c § 1 mom., 9 § 1 och 5 mom., 9 a § 1 mom., 9 b § 2 och 3 mom., 9 d § 1 och 2 mom., 9 e § 1 mom. samt 9 f §,

sådana de lyder, 8 § 2 mom. 6 punkten i lag 1214/2023, 8 b § 5 mom. i lag 1688/2015, rubriken för 8 c § och 8 c § 1 mom. samt 9 a § 1 mom. och 9 b § 2 och 3 mom. i lag 683/2010, 9 § 1 och 5 mom., 9 d § 1 och 2 mom. och 9 e § 1 mom. i lag 1688/2015 samt 9 f § i lagarna 683/2010 och 332/2020, och

fogas till 8 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 650/2021 och 1214/2023, nya 7 och 8 punkter, till lagen en ny 8 d § samt till 9 b §, sådan den lyder i lagarna 683/2010 och 650/2021, ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 och 5 mom. blir 5 och 6 mom., som följer:

#### 8 §

#### *Bidrag till partier och partiföreningar*

---

Som bidrag till partiet eller partiföreningen räknas prestationer i pengar, varor och tjänster och andra motsvarande prestationer. Som bidrag betraktas dock inte

---

6) statsunderstöd enligt 9 § eller sådant annat motsvarande understöd eller sådan annan motsvarande statsandel som baserar sig på lag, statsbudgeten eller ett välfärdsområdes eller en kommuns budget,

7) avgifter för förtroendevalda som betalas till ett parti eller en partiförening,

8) prestationer som beviljats av Europeiska unionens institutioner och motsvarande internationella organisationer och som baserar sig på deras budgetar.

#### 8 b § (Ny)

#### *Begränsningar i fråga om bidrag*

---

Ett parti och en partiförening ska se till att det av sådan avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen eller är avsedd att stödja den framgår vem som betalar reklamen. Namnet på en enskild person får dock inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av den reklam som personen betalat för är mindre än 2 000 euro.

## Betänkande GrUB 3/2025 rd

### 8 c §

#### *Aktuell redovisning av bidrag*

En redovisning av det bidragsbelopp som ett parti, en partiförening och en partinära sammanslutning har fått och uppgift om givarens namn ska lämnas till statens revisionsverk, om värdet av ett enskilt bidrag eller värdet av flera prestationer som en och samma givare har gett i bidrag är minst 2 000 euro per kalenderår. Redovisningen ska kompletteras alltid när värdet av ett bidrag från en och samma givare som har getts i form av nya prestationer efter det att redovisningen lämnats eller kompletterats överstiger det ovannämnda beloppet. Bidraget ska redovisas till bruttobelopp. Bidrag som inte har lämnats i pengar ska värderas och redovisas i pengar.

— — — — —

### 8 d §

#### *Aktuell redovisning av lån som tagits upp*

En redovisning av lån som ett parti, en partiförening eller en partinära sammanslutning har tagit upp ska lämnas till statens revisionsverk, om lånebeloppet från en och samma långivare uppgår till minst 2 000 euro per kalenderår. I samband med redovisningen ska det också lämnas en plan över återbetalningen av lånen. Om långgivaren är någon annan än ett sådant kreditinstitut som avses i 1 kap 7 § i kreditinstitutslagen (610/2014) och lånebeloppet uppgår till minst 2 000 euro ska också långgivaren uppges.

Partiet ska se till att redovisningen görs. Redovisningen görs elektroniskt senast den 15 dagen i den kalendermånad som följer efter den månad då lånet tagits emot.

Statens revisionsverk meddelar närmare föreskrifter om redovisningen.

### 9 §

#### *Statsunderstöd*

Inom ramen för statsbudgeten kan ett parti som är företrätt i riksdagen beviljas understöd för sin i stadgarna och i det allmänna programmet angivna offentliga verksamhet. Understödet ska fördelas mellan partierna i förhållande till det antal riksdagsmandat de fått vid senaste riksdagsval. En del av understödet till ett parti kan anvisas för stödjande av verksamheten i en annan sammanslutning eller stiftelse som förverkligar användningsändamålet för understödet.

— — — — —

På beviljande, utbetalning, användning, anvisande och överföring av samt tillsyn över understödet ska i övrigt utöver denna lag tillämpas vad som föreskrivs i statsunderstödslagen (688/2001).



## Betänkande GrUB 3/2025 rd

### 9 a §

#### *Bokföring*

På bokföringsskyldigheten, bokslutet och verksamhetsberättelsen för ett parti och för en förening som avses i understödsbeslutet tillämpas vad som föreskrivs i bokföringslagen och föreningslagen (503/1989). De ska i samband med bokslutet dessutom lägga fram en redovisning för användningen av det understöd som avses i 9 § samt uppgifterna i aktuella redovisningar liksom också en redovisning för kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen.

-----

### 9 b §

#### *Uppgifter som ska redovisas om kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen*

-----

Varje enskilt bidrag som tagits emot under kampanjperioden och dess givare ska redovisas separat, om bidragets värde är minst 2 000 euro. Flera prestationer från en och samma givare under kampanjperioden ska räknas ihop och redovisas som ett enda bidrag. Bidraget ska redovisas till bruttobelopp. Bidrag som inte har lämnats i pengar ska värderas och redovisas i pengar. Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av det bidrag personen gett är mindre än 2 000 euro.

Om bidraget innehåller bidrag till ett belopp av minst 2 000 euro som förmedlas från en tredje part, ska mottagaren redovisa även uppgifter om vem som lämnat det förmedlade bidraget.

Lån som partiet och den förening som avses i understödsbeslutet har tagit upp för att täcka kostnaderna för valkampanjen och planen för återbetalning av lånen ska redovisas separat. Om långgivaren är någon annan än ett sådant kreditinstitut som avses i 1 kap. 7 § i kreditinstitutslagen och lånebeloppet är minst 2 000 euro, ska också långgivaren uppges.

-----

### 9 d §

#### *Inlämnande av bokslutshandlingar*

Ett parti ska till statens revisionsverk lämna in partiets och i understödsbeslutet avsedda förenings revisionsberättelse eller verksamhetsgranskningsberättelse, verksamhetsberättelse, om en sådan har upprättats, och bokslut samt de redovisningar och uppgifter som anges i 9 a § 1 mom. Föreningar som avses i understödsbeslutet ska för ändamålet lämna in motsvarande handlingar och uppgifter till det berörda partiet. Handlingar och uppgifter som gäller partiet ska lämnas in inom tre månader från det att partiets bokslut har fastställts. Handlingar och uppgifter som gäller föreningar som avses i understödsbeslutet ska lämnas in inom en månad från det att föreningens bokslut har fastställts. Handlingarna i fråga ska också lämnas in för en sådan räkenskapsperiod under vilken föreningen har varit införd i partiregistret under endast en del av perioden.

En sammanslutning eller stiftelse som anmälts vara en partinära sammanslutning ska inom tre månader från det att sammanslutningens eller stiftelsens bokslut har fastställts till statens revisionsverk lämna in sin revisionsberättelse, verksamhetsberättelse, om en sådan har upprättats,

## Betänkande GrUB 3/2025 rd

och bokslut samt en specifikation som avses i 9 a § 2 mom., ett utlåtande som avses i 9 c § 3 mom. samt en verksamhetsgranskningsberättelse om en sådan har upprättats. En sammanslutning eller stiftelse vars fond har anmälts vara en partinära sammanslutning ska lämna in motsvarande handlingar inom tre månader från det att sammanslutningens eller stiftelsens bokslut har fastställts. Handlingarna i fråga ska också lämnas in för en sådan räkenskapsperiod under vilken sammanslutningen eller stiftelsen har varit en partinära sammanslutning under endast en del av perioden.

— — — — —

### 9 e §

#### *Tillsyn*

Statens revisionsverk ska övervaka användningen av det understöd som avses i 9 § samt att ett parti, partinära sammanslutningar, i understödsbeslutet avsedda föreningar och sådana andra sammanslutningar eller stiftelser som avses i 9 § ( *tillsynsobjekt* ) i sin verksamhet iakttar denna lags bestämmelser om bidrag, redovisning av kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen samt utarbetande och inlämnande av anknytande handlingar och uppgifter. Vid fullgörandet av denna uppgift kan verket granska tillsynsobjektets bokföring och medelsanvändning och vid behov uppmana tillsynsobjektet att fullgöra de skyldigheter som följer av denna lag.

— — — — —

### 9 f §

#### *Redovisningsregistret och tillgången till uppgifter*

I registret över redovisning av partifinansiering ska de uppgifter registreras som ingår i redovisningar enligt 8 c och 8 d §, i specifikationer enligt 9 a § 2 mom. och 9 b § och i handlingar enligt 9 d §. Statens revisionsverk är personuppgiftsansvarig för registret. Trots vad som föreskrivs i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har var och en rätt att ur registret få kopior samt uppgifter genom ett allmänt datanät.

Arkivlagen (831/1994) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet innehåller i övrigt bestämmelser om förvaring av de aktuella redovisningarna och förhandsredovisningarna och lagring av övriga uppgifter i redovisningsregistret samt om tillgången till handlingarna och uppgifterna.

\_\_\_\_\_

Denna lag träder i kraft den 20 .

\_\_\_\_\_

3.

## Lag

### om ändring av vallagen

I enlighet med riksdagens beslut  
*upphävs* i vallagen (714/1998) 11 § 3 mom., sådant det lyder i lag 271/2013,  
*ändras* 11 § 1 mom., 16 § 3 mom., 29 § 1 mom., 42 § 1 mom., 53 § 1 mom., det inledande stycket i 60 § 2 mom., rubriken för 99 § och 99 § 2 mom., 112 §, 143 § 3 mom. och 143 l § 3 mom. 2 punkten,  
av dem 11 § 1 mom. sådant det lyder i lag 271/2013, 16 § 3 mom. sådant det lyder i lag 361/2016, 29 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1132/2019, 42 § 1 mom. sådant det lyder i lag 431/2010, rubriken för 99 § och 99 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1404/2009 samt 143 l § 3 mom. 2 punkten sådan den lyder i lag 649/2021 och  
*fogas* till 99 §, sådan den lyder i lag 1404/2009, ett nytt 3 mom. och till 185 §, sådan den lyder i lag 649/2021, ett nytt 2 mom. som följer:

#### 11 §

##### *Valkrets nämnd*

Regionförvaltningsverket ska i god tid före riksdagsval i varje valkrets som nämns i 5 § tillsätta en valkrets nämnd. Dess mandatperiod varar till dess en ny nämnd är vald. Nämnden tillsätts av det regionförvaltningsverk till vars område valkretsen eller en stor del av den hör geografiskt.

---

#### 16 §

##### *Valnämndens och valbestyrelsens arbete*

---

Valnämnden utser för röstningen på valdagen ett eller flera valbiträden. Bestämmelser om valbiträde finns i 73 §. Valnämnden kan anlita biträdande personal för räkningen och ordnandet av röstsedlarna samt för sådan anteckning i rösträttsregistret som avses i 77 § och för användning av justitieministeriets andra datasystem. Valbestyrelsen kan anlita biträdande personal för användning av rösträttsregistret.

---

## Betänkande GrUB 3/2025 rd

### 29 §

#### *Användningen av rösträtsregistret*

I rösträtsregistret antecknas i enlighet med 5 och 6 kap. när och var den röstberättigade har röstat. Anteckningen kan göras av en valförrättare vid ett allmänt förhandsröstningsställe eller av valbestyrelsen eller av valnämnden, eller den kommunala centralvalnämnden eller, på den kommunala centralvalnämndens begäran, av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Om anteckningen konstateras vara oriktig, kan den rättas endast av den kommunala centralvalnämnden eller, på dennas begäran, av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

---

### 42 §

#### *Kandidatförteckningar för presidentval*

Helsingfors valkrets nämnd uppgör vid det sammanträde som hålls den 38 dagen före valdagen en kandidatförteckning för presidentvalet på vilken tillämpas vad som föreskrivs i 41 § om sammanställningen av kandidatlistor.

---

### 53 §

#### *Leverans av handlingar och valstämplar*

Justitieministeriet ska i god tid före förhandsröstningens början sända handlingar som ska användas vid förhandsröstning till de kommunala centralvalnämnderna. Centralvalnämnderna ska vidarebefordra handlingarna till valförrättarna vid de allmänna förhandsröstningsställena, valförrättarna vid hemmaröstning och valbestyrelserna. Sådana handlingar ska också sändas till utrikesministeriet för vidarebefordran till de finska beskickningar och till befälhavarna på de finska fartyg som utgör förhandsröstningsställena.

---

### 60 §

#### *Åtgärder för att avsluta förhandsröstningen*

När rösträtsregistret är i bruk på förhandsröstningsstället, ska valförrättaren eller valbestyrelsen

---

## Betänkande GrUB 3/2025 rd

### 99 §

#### *Förvaring av handlingar*

---

Efter det att valresultatet har fastställts ska röstsedlarna och ett exemplar av sammanställningen av kandidatlistorna eller av kandidatförteckningen för presidentvalet läggas in i ett omslag som förseglas på det sätt som justitieministeriet bestämmer. De ska förvaras tills närmast följande motsvarande val har förrättats. Valkretsnsämnden överlämnar handlingarna till regionförvaltningsverket för förvaring.

Valkretsnsämndens protokoll jämte bilagor förvaras varaktigt i enlighet med justitieministeriets föreskrifter.

### 112 §

#### *Medlemsomröstning*

För uppställandet av kandidater ska ett parti inom valkretsen förrätta en på hemlig och lika rösträtt baserad medlemsomröstning, i vilken de inom valkretsen bosatta personmedlemmarna av partiet och dess basorganisationer har rätt att delta.

En medlemsomröstning ordnas dock inte, om för den har nominerats högst så många personer som partiet har rätt att ställa upp som kandidater inom valkretsen. En medlemsomröstning behöver inte heller ordnas, om partiet med hjälp av sina stadgar eller på något annat sätt ser till att de i valkretsen bosatta medlemmarnas demokratiska inflytande vid kandidatuppställningen förverkligas.

### 143 §

*Åtgärder när en presidentkandidat eller den som valts till president får bestående förhinder eller avlider*

---

I fråga om uppställande av en kandidat och om ingivning av kandidatansökan i de fall som avses i denna paragraf tillämpas 129–134 §. En kandidat som tidigare i föreskriven ordning har blivit uppställd av ett parti eller en valmansförening anses utan ny ansökan fortfarande vara kandidat för partiet eller valmansföreningen, om inte partiet eller valmansföreningen har återtagit sin tidigare ansökan eller den uppställda kandidaten sitt samtycke enligt 133 eller 134 §. Återtagande av ansökan eller samtycke ska göras hos Helsingfors valkretsnsämnd senast den 47 dagen före valdagen före klockan 16.

## Betänkande GrUB 3/2025 rd

### 143 1 §

#### *Fastställande av valresultatet vid välfärdsområdesval*

-----  
Välfärdsområdesvalnämnden ska utan dröjsmål så snart valresultatet fastställts  
-----

2) lämna välfärdsområdesfullmäktige en förteckning över dem som blivit valda till fullmäktige och över deras ersättare och tillkännage förteckningen på det sätt som välfärdsområdets tillkännagivanden görs kända,  
-----

### 185 §

#### *En valmyndighets straffrättsliga ansvar*

-----  
Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas också på den personal som valkrets-nämnden, välfärdsområdesvalnämnden och den kommunala centralvalnämnden anställt.

-----  
Denna lag träder i kraft den 20 .  
-----

## 4.

## Lag

### om ändring av 10 § i lagen om medborgarinitiativ

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i lagen om medborgarinitiativ (12/2012) 10 §, sådan den lyder i lag 1276/2019, som följer:

### 10 §

#### *Det europeiska medborgarinitiativet*

En stödförklaring för ett europeiskt medborgarinitiativ kan undertecknas av en finsk medborgare som fyllt 16 år.

## Betänkande GrUB 3/2025 rd

I Finland är Transport- och kommunikationsverket den behöriga myndighet som avses i artikel 20.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/788 om det europeiska medborgarinitiativet.

I Finland är Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata den behöriga myndighet som avses i artikel 20.2 i den i 2 mom. nämnda förordningen. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är inom sitt ansvarsområde den kontaktpunkt som avses i artikel 4.6 i den förordningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 23.5.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml  
vice ordförande Vilhelm Junnila saf  
medlem Fatim Diarra gröna  
medlem Petri Honkonen cent  
medlem Hannu Hoskonen cent  
medlem Teemu Keskisarja saf  
medlem Mira Nieminen saf  
medlem Karoliina Partanen saml  
medlem Onni Rostila saf  
medlem Ville Skinnari sd  
medlem Johannes Yrttiaho vänst  
ersättare Maaret Castrén saml (delvis)  
ersättare Ville Valkonen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Johannes Heikkonen.

## Betänkande GrUB 3/2025 rd Reservation

### Reservation

### Motivering

Ändringen av 112 § i vallagen i lagförslag 3 innebär att den obligatoriska medlemsomröstningen slopas. Det försvagar den grundlags fästa demokratin. Propositionen är svagt motiverad och helt onödig. Jag föreslår att denna ändring inte görs, utan att ändringen stryks ur propositionen och att 112 § i vallagen förblir oförändrad.

Dessutom motsätter jag mig den ändring som grundlagsutskottet i sitt betänkande fogat till lagförslag 1 och 2, genom vilken redovisningsgränserna för valfinansiering enligt valfinansieringslagen och redovisningsgränserna för partistöd enligt partilagen höjs i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex. Öppenheten i valfinansieringen bör stärkas jämfört med nuläget, inte försvagas. Jag föreslår att dessa ändringar inte görs utan att lagförslagen till dessa delar godkänns i den form som föreslås i propositionen.

I övrigt instämmer jag i utskottets betänkande.

### *Höjningen av redovisningsgränserna i valfinansieringslagen och partilagen*

Grundlagsutskottet föreslår i sitt betänkande att lagförslag 1 ändras så att gränserna för redovisning av valfinansiering höjs i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex. Dessutom föreslår grundlagsutskottet på motsvarande sätt att lagförslag 2 ändras så att redovisningsgränserna för stöd som ett parti får eller lån som partiet tar upp höjs.

Syftet med valfinansieringslagen (273/2009) är bland annat att öka öppenheten i valfinansieringen och informationen om kandidaternas eventuella bindningar. Justitieministeriet har i sin utredning till utskottet ansett att höjningen av gränserna med beaktande av lagens syfte inte kan anses vara förenlig med lagens anda eller den tidigare utvecklingen av lagstiftningen om valfinansiering, utan att ändringen innebär ett steg bakåt.

Ändringen skulle också strida mot vad tillsynsmyndigheten har framhållit om behovet av att ändra lagstiftningen. Statens revisionsverk har i sina berättelser till riksdagen om tillsynen över valfinansieringen (riksdagsvalet 2023, EU-valet 2024, presidentvalet 2024) och tillsynen över partifinansieringen (2023 och 2024) föreslagit att den nedre gränsen för det stöd som ska redovisas separat sänks eller slopas helt och hållet för juridiska personer. Utifrån tillsynspraxis skulle en sänkning av den nedre gränsen dock ge mycket mer insyn både i de politiska finansieringskällorna och i de oegentligheter som förekommer där.

Revisionsverket har uttryckt sin oro över att system i stor utsträckning baserar sig på frivillighet och inte har uppmuntrat till tillräcklig öppenhet och att lagens ursprungliga mål inte har nåtts. I det föregående riksdagsvalet 2023 underskred 57 procent av det externa stödet redovisningsgränsen. Enligt revisionsverket håller de redovisningsskyldiga fast vid sin rätt att inte offentliggöra de bidragsgivare som donerar mindre än 1 500 euro, även om lagen möjliggör större transparens.



## **Betänkande GrUB 3/2025 rd**

### **Reservation**

Justitieministeriet har inte sett några grunder för att höja gränserna. Dessutom har justitieministeriet betonat att det i samband med lagändringar i vilket fall som helst bör reserveras tillräckligt med tid för en omsorgsfull lagberedning, en heltäckande konsekvensbedömning och en samrådsprocess.

Jag instämmer i justitieministeriets synpunkter och motsätter mig utskottets ändringar i lagförslag 1 och 2.

#### *Medlemsomröstning vid kandidatuppställning*

Regeringen föreslår att 112 § i vallagen ändras så att den obligatoriska medlemsomröstningen i samband med partiernas kandidatuppställning i riksdagsval slopas.

Enligt 2 § i grundlagen tillkommer statsmakten i Finland folket, som företräds av riksdagen. Till demokratin hör enligt paragrafen att den enskilde har rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling. Enligt 25 § i grundlagen har registrerade partier och ett i lag bestämt antal röstberättigade rätt att ställa upp kandidater i riksdagsval. Enligt 2 § 1 mom. 3 punkten i partilagen ska ett partis stadgar säkerställa att demokratiska principer iakttas i föreningens beslutsfattande och verksamhet. Ett centralt syfte med ett politiskt partis verksamhet är att ställa upp kandidater i riksdagsvalet.

Bestämmelser om obligatorisk medlemsomröstning i anslutning till kandidatuppställningen vid riksdagsval finns i 112 § i vallagen (2.10.1998/714), enligt vilken ”ett parti inom valkretsen [ska] förrätta en på hemlig och lika rösträtt baserad medlemsomröstning”. Rösträtt vid denna medlemsomröstning har ”de inom valkretsen bosatta personmedlemmarna av partiet och dess basorganisationer”.

Medlemsomröstningen är utan tvekan en demokratisk beslutsform. Den bidrar i sig till att tillgodosätta demokratikravet i 2 § i grundlagen.

En bestämmelse om medlemsomröstning som motsvarar 112 § i den gällande vallagen fogades 1975 till lagstiftningen genom en ändring av lagen om riksdagsmannaval (319/1975). Bestämmelserna kom till för att partimedlemmarna i valkretsen i stället för partiernas centralledning skulle få besluta om kandidatuppställningen vid riksdagsval. Syftet med ändringen var att säkerställa att man vid kandidatuppställningen vid riksdagsval följer principen i 2 § 1 mom. 3 punkten i partilagen, enligt vilken stadgarna för ett registrerat parti ska säkerställa att demokratiska principer iakttas vid föreningens beslutsfattande och i dess verksamhet.

Bestämmelserna om medlemsomröstning har varit i kraft i 50 år. Ändringen motiveras i propositionen närmast med att reglerna för medlemsomröstning görs smidigare och att partiernas stadgar ges större tyngd vid uppställandet av kandidater. Det står klart att motiveringen inte baserar sig på genomförandet av demokratiprincipen, utan kanske på andra omständigheter som sammanhänger med organiseringen av partiernas praktiska verksamhet. Varken propositionen eller den utredning som utskottet fått lyfter fram några problem i den nuvarande regleringen.

## **Betänkande GrUB 3/2025 rd**

### **Reservation**

Enligt propositionen behöver en medlemsomröstning inte heller ordnas, om partiet med hjälp av sina stadgar eller på något annat sätt ser till att de i valkretsen bosatta medlemmarnas demokratiska inflytande vid kandidatuppställningen förverkligas. Avsikten är att säkerställa att bestämmelsen genomförs så att justitieministeriet vid granskningen av stadgarna går igenom att partiernas beslutsfattande är demokratiskt, i samband med att partiet ska registreras i partiregistret eller när en stadgeändring ska godkännas.

Enligt 2 § i partilagen ska partiets stadgar, som granskas av justitieministeriet, säkerställa att de demokratiska principerna iakttas i föreningens beslutsfattande och i dess verksamhet. I praktiken har bestämmelsen om demokrati i detta sammanhang närmast ansetts vara programmatisk. Det är egentligen först på senare tid som justitieministeriet har fäst ökande uppmärksamhet vid detta. Frågan om huruvida stadgarna är demokratiska har aktualiserats i samband med registreringen av Sinimusta Liike ry. Högsta förvaltningsdomstolen återbröt på ansökan av justitieministeriet dess beslut att registrera Sinimusta Liike som ett parti, eftersom beslutet grundade sig på ett misstag och allmänintresset krävde att beslutet skulle återbrytas. Föreningens stadgar kunde inte anses säkerställa att demokratiska principer iakttas vid föreningens beslutsfattande och i dess verksamhet. (HFD:2024:63)

Propositionsmotiven eller den utredning som utskottet fått vid utfrågningen ger ingen vidare fingerisning om vilka skrivningar som konkret skulle krävas i stadgarna eller hur justitieministeriet i praktiken skulle bedöma om bestämmelserna om kandidatuppställning är tillräckliga med tanke på säkerställandet av de demokratiska principerna.

Vid en granskning av vilka kandidater som blivit invalda ser man att uppställandet av kandidater till riksdagsvalet historiskt sett i praktiken nästan helt och hållet har styrts av partierna, av orsaker som hänför sig till det finländska valsystemet. Efter riksdagsvalet 1987 har ingen kandidat utanför de registrerade partiernas listor blivit invald. Detta faktum understryker vikten av att de demokratiska principerna följs när partierna ställer upp kandidater. Dessutom är det med tanke på lika rätt att ta del i och påverka samhället motiverat att bestämmelser om förverkligandet av demokratiska principer utfärdas i lag och inte på olika sätt i olika partiers stadgar.

Också föreningslagen kräver ett visst folkstyre, eller snarare medlemsstyre, av en registrerad förening och alltså också av ett parti. Det framgår bland annat av principen om likabehandling av medlemmarna och av att utgångspunkten är att alla medlemmar ska ha rösträtt i föreningen.

I nuläget är beslutanderätten i kandidatuppställningen fördelad på tre olika nivåer: centralorganisationen, distriktsorganisationen och basorganisationerna (lokalföreningarna). Ett demokratiskt förfarande förutsätter att de medlemmar av partiet och dess lokalföreningar som bor i valkretsen svarar för kandidatuppställningen. Syftet med vallagen har inte varit att ge partiets centralorganisation bestämmande inflytande över kandidaterna i olika valkretsar. Medlemsomröstningen i kandidatuppställningen vid riksdagsval har effektivt säkerställt att beslutanderätten tillkommer medlemmarna. Om kravet på obligatorisk medlemsomröstning slopas är det sannolikt att partiernas makt att ställa upp kandidater i riksdagsvalet kommer att koncentreras betydligt starkare än i dag.

**Betänkande GrUB 3/2025 rd**  
**Reservation**

Jag anser att det inte är motiverat att ändra vallagens bestämmelser om medlemsomröstning på det sätt som föreslås i propositionen och utskottets betänkande.

***Förslag***

Jag föreslår

*att riksdagen godkänner lagförslag 1, 2 och 4 utan ändringar och*

*att riksdagen i övrigt godkänner lagförslag 3 enligt betänkandet men att 112 § stryks.*

Helsingfors 23.5.2025

Johannes Yrttiaho vänst